

เรื่อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์กับการบริหารเงินทุนและการลงทุนในสหกรณ์

ความเป็นมา

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ตระหนักว่า บุคลากรของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีบทบาทโดยตรงในการส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจในภารกิจและบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบมีวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องในทิศทางเดียวกันภายใต้กรอบของเอกลักษณ์สหกรณ์ กฎหมายสหกรณ์ ระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง คำแนะนำจากนายทะเบียนสหกรณ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญคือ การแนะนำส่งเสริมให้สมาชิก กรรมการการดำเนินการ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์มีความรับผิดชอบในการใช้อำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสม พร้อมแนะนำส่งเสริมการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการที่ดี สามารถเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ในการบริหารเงินทุนและการลงทุนในสหกรณ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบ จึงต้องมีการวางแผนการตรวจสอบรายงานผลการไปแนะนำส่งเสริมและประเมินผลตามระบบการส่งเสริมสหกรณ์ (CPS) ด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และมีแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อให้สหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกรได้รับการแนะนำ ส่งเสริมอย่างเป็นระบบ ภายใต้หลักการ อุดมการณ์สหกรณ์และกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตองค์ความรู้

๑. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์
๒. การปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมสหกรณ์ (CPS)

บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์มีบทบาทในการส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดังนี้

๑. เป็นที่ปรึกษา แนะนำสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในการดำเนินงาน ดำเนินธุรกิจ และด้านอื่น ๆ

๒. เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้นำเอาความรู้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน การดำเนินธุรกิจ และด้านอื่น ๆ ถ่ายทอดและปรับใช้ในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
๓. เป็นผู้เผยแพร่ ทำหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์ หลักการ วิธีการสหกรณ์
๔. เป็นผู้กำกับดูแลให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรดำเนินงานตามกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบ
๕. เป็นผู้คุ้มครองระบบสหกรณ์ และพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก
๖. เป็นผู้ประสาน ประสานงานกับสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร ขบวนการสหกรณ์และสมาชิก ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ และภาคเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนา
๗. เป็นผู้ให้บริการและอำนวยความสะดวก ในด้านต่าง ๆ อาทิ การจัดตั้ง การแก้ไข ข้อบังคับ การจัดหาเงินทุน ฯลฯ

ระบบการส่งเสริมสหกรณ์ (Cooperatives Promotion system,CPS)

โดยยึดหลักการทำงาน ออกเป็น 4 ขั้นตอน

๑. การวางแผน (Planning)
๒. การปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนา (Promotion)
๓. การตรวจสอบ รายงานและติดตามผล (Checking and reporting)
๔. การประเมินผลและพัฒนา (Development)

๑. การวางแผน (Planning)

ในระบบการส่งเสริมสหกรณ์กำหนดให้มีการวางแผนใน 2 ระดับคือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการวางแผนการดำเนินงาน

การวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นการนำแผนและนโยบายการพัฒนาสหกรณ์สู่การปฏิบัติ กำหนดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือจัดประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่เพื่อ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร กลยุทธ์การปฏิบัติงานการกำหนดแผนงาน กิจกรรม งบประมาณ ตลอดจนการมอบหมายงาน

การวางแผนการดำเนินงาน เป็นการวางแผนปฏิบัติรายเดือนหรือสัปดาห์ กำหนดให้มีการประชุมเจ้าหน้าที่ทุกกลุ่มงานในสำนักงานสหกรณ์จังหวัด เพื่อนิเทศงาน ติดตามความก้าวหน้า แลกเปลี่ยน เรียนรู้ วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการเข้าปฏิบัติงาน ศึกษาวิเคราะห์สหกรณ์/กลุ่ม

เกษตรกรเป้าหมายก่อนการปฏิบัติงาน และการนำประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ได้รับการรายงานผลการปฏิบัติงานและการติดตามผลมาหาแนวทางแก้ไขหรือส่งเสริมพัฒนา เพื่อกำหนดประเด็นหรือวัตถุประสงค์ในการตรวจเยี่ยมหรือการเข้าไปปฏิบัติงานในสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในแต่ละครั้ง

๒. การปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนา (Promotion)

เป็นการดำเนินงานเพื่อปฏิบัติงานในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ การกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน การกำหนดวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ในกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์และพัฒนาสหกรณ์ในการส่งเสริมสหกรณ์ที่ยึดหลักมุ่งพัฒนาให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ได้แก่ การเสวนา ประชุมกลุ่มย่อย สร้างการมีส่วนร่วมของสหกรณ์ในการเสนอแผนและความต้องการส่งเสริมพัฒนา การวิเคราะห์สหกรณ์แบบมีส่วนร่วม การร่วมประชุมคณะกรรมการ การอบรม เยี่ยมเยือน การให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริมการนิเทศและติดตามงาน การตรวจการสหกรณ์ การออกหน่วยเคลื่อนที่ การสร้างศูนย์เรียนรู้ การฝึกอบรมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยมีลักษณะงานที่สำคัญคือ การส่งเสริมและพัฒนา และการกำกับดูแล

๓. การตรวจสอบ รายงานและติดตามผล (Checking and reporting)

การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนา จัดทำรายงานต่าง ๆ การตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงาน พร้อมจัดทำข้อเสนอแก้ไข

๔. การประเมินผลและพัฒนา (Development)

เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงาน การจัดผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาระบบงาน อาทิ การปรับปรุงพัฒนางานส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร การจัดการข้อมูลและพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแฟ้มประวัติ (Profile) สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร การจัดการความรู้ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร และการกำหนดมาตรฐานการทำงาน

การบริหารเงินทุนและการลงทุนในสหกรณ์

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

ลักษณะธุรกิจของสหกรณ์ แยกออกเป็น

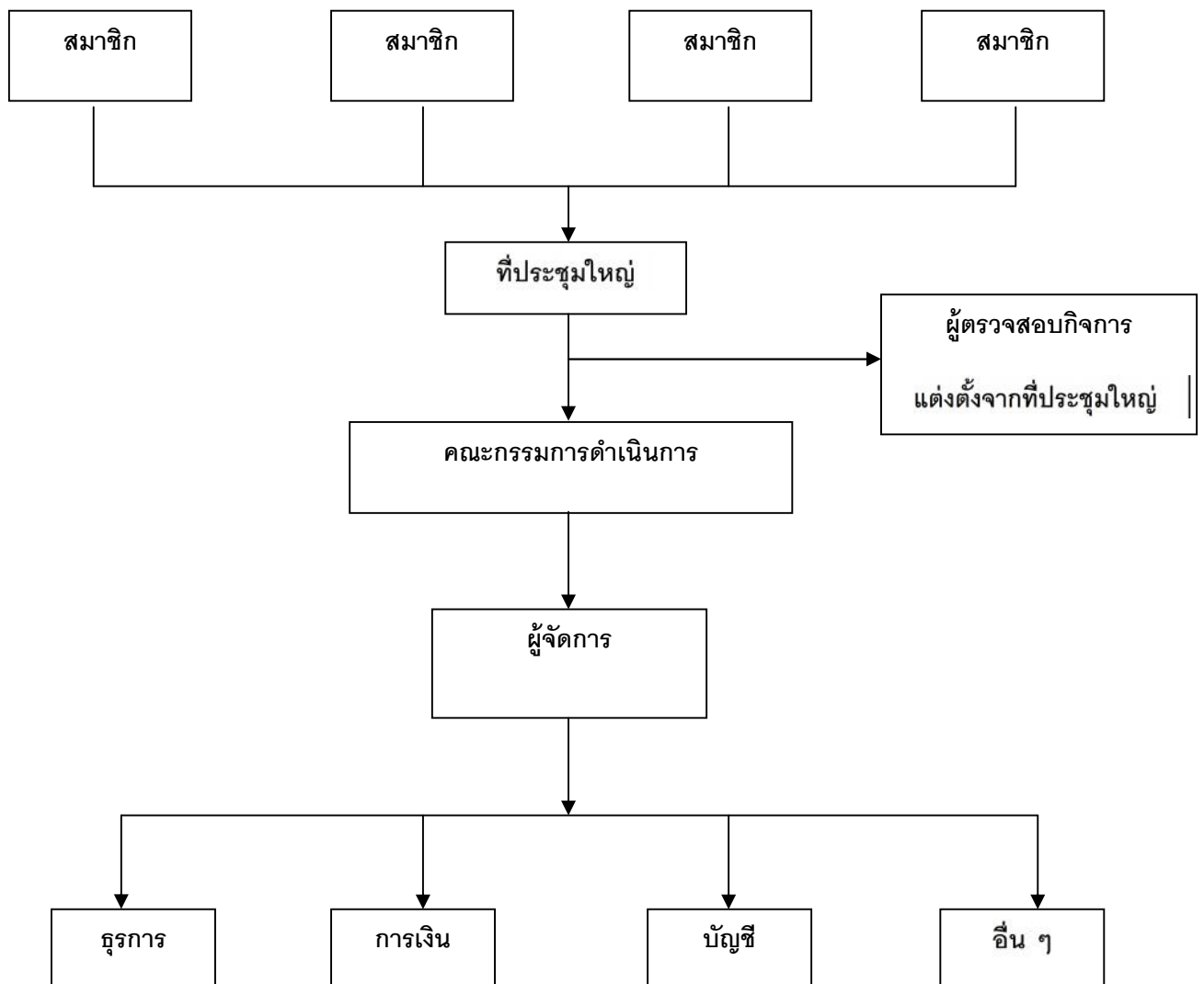
๑. สหกรณ์ภาคการเกษตร ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง

๒. สหกรณ์นอกภาคการเกษตร ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์เครดิต
ยูเนียน

ปัจจุบันนี้มีสหกรณ์ ด้วยกัน ๗ ประเภท คือ

๑. สหกรณ์การเกษตร ทำธุรกรรมในด้านการเกษตรกรรม การรวบรวมผลผลิตของสมาชิก ฯลฯ
๒. สหกรณ์ประมง ทำธุรกรรมในด้านการประมง การจับสัตว์น้ำ ฯลฯ
๓. สหกรณ์นิคม ทำธุรกรรมในด้านการจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ฯลฯ
๔. สหกรณ์ร้านค้า ทำธุรกรรมในด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายอุปโภคและบริโภคให้แก่สมาชิก
๕. สหกรณ์ออมทรัพย์ ทำธุรกรรมในด้านการรับฝากเงิน ให้เงินกู้ ฯลฯ แก่สมาชิก
๖. สหกรณ์บริการ ทำธุรกรรมในด้านการบริการต่าง ๆ เช่น ให้บริการรถยนต์โดยสาร ที่อยู่อาศัย ฯลฯ
๗. สหกรณ์เครดิตยูเนียน ทำธุรกรรมในด้านการเกษตร ส่งเสริมการออมทรัพย์ ฯลฯ

แผนภูมิแสดงโครงสร้างของสหกรณ์

△ ปัจจุบันสหกรณ์สถาบันการเงิน

- ทำธุรกิจแบบเอกประสงค์ (เงินต่อเงิน)
- ทำธุรกิจแบบอเนกประสงค์ (เงินต่อเงิน ซื้อ-ขายสินค้าและอื่นๆ)

△ เป้าหมายข้างต้นจะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ

- สมาชิก

การเป็นสมาชิกสหกรณ์จะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเมื่อได้สมัครใจตกลงร่วมมือกันทำกิจกรรมร่วมกันแล้ว จะต้องมีส่วนผูกพันกับกลุ่มของตน ด้วยสำนึกความเป็นเจ้าของด้วยสำนึกในคุณค่าของการรวมกลุ่มกัน และด้วยสำนึกในการทำธุรกิจร่วมกัน มีพันธะผูกพันโดยยอมรับในเรื่อง

๑. ร่วมเสี่ยงภัยในกิจกรรม
๒. ร่วมทำหน้าที่
๓. ร่วมมีสิทธิ
๔. ร่วมรับผิดชอบ
๕. ร่วม กอปร ประโยชน์

- คณะกรรมการ

บทบาทคณะกรรมการดำเนินการ เป็นผู้ที่มาจากการเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก และทำงานร่วมกันเป็นองค์คณะบุคคล

๑. ฐานะผู้แทนของสมาชิก
๒. ฐานะผู้บริหารของสหกรณ์
๓. ฐานะผู้แทนของสมาชิก
๔. ฐานะเป็นตัวการ
๕. ฐานะตัวแทน
๖. ฐานะผู้ให้บริการ

- ผู้ตรวจสอบกิจการ

ผู้ตรวจสอบกิจการคือบุคคลหรือกลุ่มคนที่ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกหรือบุคคลภายนอกทำหน้าที่เป็นตัวแทนของที่ประชุมใหญ่ในการควบคุมองค์การบริหาร โดยมีหน้าที่รายงานข้อเท็จจริงให้ที่ประชุมใหญ่ทราบ

- ฝ่ายจัดการ

เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการจัดจ้างเพื่อมาปฏิบัติงานสหกรณ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นโยบายของสหกรณ์ ผู้จัดการต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จึงมีความรับผิดชอบในการรับนโยบายจากคณะกรรมการดำเนินการไปปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการจัดการ เพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของสหกรณ์ ผู้จัดการจะต้องบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายและอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบสหกรณ์อย่างเคร่งครัด

△ เป้าหมายสุดท้าย คือ .....

- สหกรณ์มั่นคง
- สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
  - มีเงินออมไว้ใช้ในบั้นปลายชีวิต
  - หมดยุติในวัยอันสมควร (ก่อนอายุ ๖๐ ปี)
  - ได้รับสวัสดิการตามสมควรจากสหกรณ์

△ ธุรกิจแบบเอกประสงค์และเอนกประสงค์

- มีแหล่งเงินทุนเหมือนกัน
- แต่ทางใช้เงินทุนแตกต่างกัน

△ แหล่งเงินทุน ที่สำคัญ

๑. ทุนเรือนหุ้น
๒. ทุนสำรอง
๓. ทุนสะสม
๔. กำไรระหว่างเดือน

๕. เงินรับฝาก

๖. เงินกู้ยืม

๑. ทุนเรือนหุ้น

พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๓๓ ต้องมีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และสมาชิกแต่ละคนจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด

มาตรา ๔๒

“ในการชำระค่าหุ้นสมาชิกจะนำค่าหุ้นหักกลบหนี้กับสหกรณ์ไม่ได้

“ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกยังไม่สิ้นสุดลงห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของสมาชิกใช้สิทธิเรียกร้องในค่าหุ้นของสมาชิกผู้นั้น”

จุดแข็ง – จุดอ่อนของทุนเรือนหุ้น

จุดแข็ง

- เป็นทุนระยะยาวและเพิ่มขึ้นทุกเดือน
- ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย
- บริหารสภาพคล่องไม่ยาก

สภาพคล่อง : การมีสินทรัพย์สภาพคล่อง (เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย) เพียงพอที่จะจ่ายเงินคืนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตามข้อผูกพัน

จุดอ่อน

- หุ้นจะไหลเข้ามากเกินไป ถ้าจ่ายเงินปันผลสูง
- หุ้นจะไหลออกถ้าจ่ายเงินปันผลต่ำ

ต้องกำหนดเกณฑ์อ้างอิงในการจ่ายเงินปันผลที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ทุก ๆ ฝ่าย (ออมอย่างเดียวไม่คุ้ม ทั้งออมทั้งกู้ คุ้มมากกว่าออม ออมมากกว่ากู้)

๒. ทุนสำรอง

พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๐

“...ให้จัดสรรเป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของกำไรสุทธิ...”

และมาตรา ๖๑ “ทุนสำรองตามมาตรา ๖๐ ...จะถอนจากบัญชีทุนสำรองได้เพื่อชดเชยการขาดทุนหรือเพื่อจัดสรรเข้าบัญชีทุนสำรองให้แก่สหกรณ์ใหม่...”

จุดแข็ง – จุดอ่อนของทุนสำรอง

จุดแข็ง

- เป็นทุนระยะยาว
- ไม่มีต้นทุน
- บริหารสภาพคล่องง่าย

จุดอ่อน

- ไม่มี

๓. ทุนสะสม

พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๐ วรรคสอง

“กำไรสุทธิประจำปีที่เหลือจากการจัดสรรเป็นทุนสำรอง และค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ที่ประชุมใหญ่อาจจัดสรรได้ภายใต้ข้อบังคับ ดังต่อไปนี้

(๔) จ่ายเป็นทุนสะสมไว้เพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดของสหกรณ์ตามที่กำหนดในข้อบังคับ

จุดแข็ง – จุดอ่อนของทุนสะสม

จุดแข็ง

- ไม่มีต้นทุน
- ทุนสะสมบางประเภทเป็นทุนระยะยาวได้ เช่น ทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผล ทุนขยายกิจการ

จุดอ่อน

- ทุนสะสมประเภทที่เป็นสวัสดิการ อาจบริหารสภาพคล่องได้ยาก หากคำนวณขึ้นมาโดยปราศจากหลักเกณฑ์ เช่น ผู้มีสิทธิ์ได้รับเงินสวัสดิการมีจำนวนมาก แต่มีเงินทุนไม่เพียงพอ

๔. กำไรระหว่างเดือน

ในระหว่างเดือนที่สหกรณ์มีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย ก็สามารถนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนได้เงินส่วนนี้ จะสะสมเพิ่มขึ้นทุก ๆ เดือน และจะจ่ายออกไป เมื่อได้มีการประชุม และจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีแล้ว

จุดแข็ง – จุดอ่อนของกำไร

จุดแข็ง

- ไม่มีต้นทุน

จุดอ่อน

- หากสหกรณ์นำไปบริหารแล้วไหลกลับเข้าไม่ทันในช่วงเวลาประชุมใหญ่ อาจต้องชะลอการจ่ายเงินปันผล เงินเฉื่อยคั่ง

๕. เงินรับฝาก

พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๖

“เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้ได้

- ๑) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ เพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- ๔) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่นได้ ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์”

จุดแข็ง – จุดอ่อนของเงินรับฝาก

จุดแข็ง

- เงินฝากประเภทออมทรัพย์ สมาชิกได้รับดอกเบี้ยโดยไม่เสียภาษี
- สหกรณ์มีต้นทุนต่ำ

- มีผู้ฝากรายย่อยมาก ๆ บริหารง่าย

จุดอ่อน

- บริหารสภาพคล่องยากกว่าบริหารหุ้น
- ถ้ามีผู้ฝากจำนวนน้อย แต่มียอดรวมเงินฝากมากก็บริหารยาก
- ถ้านำเงินรับฝากไปให้กู้หรือลงทุนระยะยาวอาจเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องขึ้นได้

๖. เงินกู้ยืม

พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๖

“เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้”

๗) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สินครอบครอง กู้ ยืม เช่า เช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่า การเช่าซื้อ จำนองหรือจำนำ ขายหรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน”

มาตรา ๔๗

“การกู้ยืมเงินหรือการค้าประกันของสหกรณ์จะต้องจำกัดอยู่ภายในวงเงินที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ”

จุดแข็ง – จุดอ่อนของเงินกู้

จุดแข็ง

- เพิ่มทุนหมุนเวียนได้อีกทางหนึ่ง เพราะไม่มีการจำกัด ประเภทของเจ้าหนี้ (เจ้าหนี้ของสหกรณ์เห็นใครก็ได้)

จุดอ่อน

- นำเงินกู้ระยะสั้นไปปล่อยระยะยาว
- ทำสัญญาเสียดอกเบี้ยเงินกู้ลอยตัวแต่นำไปให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยคงที่หรือนำไปลงทุนในตราสารการเงินที่ดอกเบี้ยคงที่

△ ต้นทุนของสหกรณ์

ประกอบด้วย

๑. ต้นทุนเงินทุน
๒. ต้นทุนในการบริหาร

ต้นทุนเงินทุน

ทุนเรือนหุ้น	ต้นทุนคือ	---	เงินปันผล
เงินรับฝาก	ต้นทุนคือ	---	ดอกเบี้ยเงินรับฝาก
เงินกู้ยืม	ต้นทุนคือ	---	ดอกเบี้ยเงินกู้
ทุนสำรอง ทุนสะสม	กำไร	---	ไม่มีต้นทุน

วัตถุประสงค์การคำนวณต้นทุนเงินทุน

เพื่อต้องการประมาณการต้นทุนค่าใช้จ่ายสำหรับทุนดำเนินงานของสหกรณ์

ขั้นตอนการคำนวณต้นทุนเงินทุน

๑. ดูว่าสหกรณ์มีแหล่งเงินทุนจากทางใดบ้าง
๒. คำนวณหาร้อยละของเงินทุนแต่ละตัว
๓. นำต้นทุนของเงินทุนแต่ละตัวคูณร้อยละของเงินทุนแต่ละตัวตามข้อ ๒ แล้วหารด้วย ๑๐๐
๔. นำผลที่ได้จากข้อ ๓ มารวมกัน ก็จะได้เป็นต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ในขณะนั้น

ตัวอย่าง ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ ก.

แหล่งที่มาของเงินทุน	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	ค่าร้อยละเมื่อเปรียบเทียบกับเงินทุนทั้งหมด (%)	การคำนวณต้นทุนเงินทุน (%)
ทุนเรือนหุ้น	๑๕๐	๙๙	๕.๙๔*
เงินรับฝาก	-	-	-
ทุนสำรอง+ทุนสะสม	๒	๑	-
รวม	๑๕๒	๑๐๐	๕.๙๔

$$*๕.๙๔ = \frac{๑๕๐ \times ๖}{๑๐๐} \quad \text{๖ คือ อัตราเงินปันผล}$$

ตัวอย่าง ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ ข.

แหล่งที่มาของเงินทุน	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	ค่าร้อยละเมื่อเทียบกับเงินทุนทั้งหมด (%)	การคำนวณต้นทุนเงินทุน (%)
ทุนเรือนหุ้น	๑๐๐	๖๖	๔.๐๐*
เงินรับฝาก	๕๐	๓๓	๐.๙๑**
ทุนสำรอง+ทุนสะสม	๒	๑	-
รวม	๑๕๒	๑๐๐	๔.๙๑

$$*๔ = \frac{๑๐๐ \times ๔}{๑๐๐} \quad \text{๖ คือ อัตราเงินปันผล}$$

$$*๐.๙๑ = \frac{๓๓ \times ๒.๗๕}{๑๐๐} \quad \text{๒.๗๕ คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก}$$

จากตัวอย่างทั้ง ๒ สหกรณ์จะเห็นได้ว่า

๑. ทั้ง ๒ สหกรณ์มีทุนหมุนเวียนเท่ากัน คือ ๑๕๒ ล้านบาท

๒. ทั้ง ๒ สหกรณ์จ่ายเงินปันผลเท่ากัน คือ ๖ %

๓. แต่ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ ข. = ๔.๙๑ %

ในขณะที่ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ ก. = ๕.๙๔ %

สหกรณ์ ก. เป็นสหกรณ์ที่บริหารโดยทุนเรือนหุ้น

๑. ความมั่นคงสูง เพราะไม่มีเจ้าหนี้

๒. การบริหารสภาพคล่องง่าย

๓. แต่ต้นทุนเงินทุนสูง

๔. สวัสดิการต่าง ๆ อาจมีได้ไม่มาก

สหกรณ์ ข. บริหารทั้งทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝาก

๑. ต้นทุนเงินทุนต่ำ

๒. สวัสดิการต่าง ๆ มีได้มากกว่าสหกรณ์ ก.

๓. ต้องระมัดระวังในเรื่องการบริหารสภาพคล่องให้ดี

สูตรการคำนวณต้นทุนในการบริหาร

$$\text{การคำนวณต้นทุนในการบริหาร} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการบริหาร} \times 100}{\text{สินทรัพย์รวม/ทุนดำเนินงาน}}$$

ค่าใช้จ่ายในการบริหาร = ค่าใช้จ่ายทั้งหมด หัก ดอกเบี้ยจ่าย

(ค่าใช้จ่ายดูได้จากงบกำไรขาดทุน)

สินทรัพย์รวมหรือทุนดำเนินงานจะมีค่าเท่ากัน

(ดูจากงบดุล)

การคำนวณต้นทุนในการบริหาร

ให้คำนวณต้นทุนในการบริหาร ๕ ปี ย้อนหลัง ก็พอเห็นภาพต้นทุนบริหารของสหกรณ์ได้ เมื่อนำ ต้นทุนเงินทุน + ต้นทุนบริหาร ก็จะได้เป็นตัวเลขที่บอกได้ว่าสหกรณ์จะต้องมีรายได้ (คำนวณเป็นร้อยละ) ที่ไม่ต่ำกว่าต้นทุน

ข้อพึงระวังเรื่องเงินให้สมาชิก

๑. ต้องเป็นเงินกู้เพื่อการอันจำเป็นและมีประโยชน์(เป็นข้อความที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ)
๒. ควรมีการได้ข้อมูลก่อนให้กู้
๓. ผลกระทบจากการจัดชั้นคุณภาพลูกหนี้ และการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

ทางใช้เงินทุน (ที่สำคัญ)

๑. ให้สมาชิก
๒. ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืม
๓. ฝากหรือลงทุนตามมาตรา ๖๒
๔. ลงทุนในทรัพย์สินถาวร
๕. ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ มาตรา ๔๖ (๑)

๑. ให้สมาชิก

พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๖

“เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการ ดังต่อไปนี้

๖) ให้กู้ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับ จำนอง หรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิก หรือของสมาชิก

๒. ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืม

พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๖

“...ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการ ดังต่อไปนี้

๘) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อพึงระวังเรื่องให้สหกรณ์อื่นกู้

๑. สหกรณ์ผู้ให้กู้ต้องกำหนดระเบียบ ฯ ว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ และขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ก่อน

๒. สหกรณ์ผู้ให้กู้ต้องดูว่าสหกรณ์ผู้ขอกู้มีวงเงินกู้ยืมประจำปีตามที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ (ม.๔๗) แล้วเป็นจำนวนเงินเท่าไร

๓. การฝากหรือลงทุน

พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๒

“เงินของสหกรณ์นั้นอาจฝากหรือลงทุนได้ดังต่อไปนี้”

๑. ฝากในชุมนุมสหกรณ์ หรือสหกรณ์อื่น

๒. ฝากในธนาคาร หรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

๓. ชื่อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

๔. ชื่อหุ้นของสหกรณ์เพื่อให้ความช่วยเหลือการเงินแก่สหกรณ์

๕. ชื่อหุ้นของชุมนุมของสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

๖. ชื่อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

๗. ฝากหรือลงทุนอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติกำหนด

ความประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกาศ ณ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ข้อสังเกตตามมาตรา ๖๒

๑. เงินฝากตาม ๑) ๒) และหลักทรัพย์ตาม ๓) เรียกว่า ตราสารหนี้ สหกรณ์จะอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของนี้ จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่กำหนด

๒. เงินลงทุนตาม ๔) ๕) และ ๖) เรียกว่าตราสารทุนสหกรณ์จะอยู่ในฐานะผู้ร่วมทุน จะได้ผลตอบแทนที่ต่อเมื่อกิจการนั้นมีกำไร

การฝากหรือลงทุนตามมาตรา ๖๒ (๗) ได้แก่

๑. บัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก
  ๒. ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารรับอาวัล
  ๓. ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารเป็นผู้ออก
  ๔. ตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดยบริษัทเงิน หรือ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งกองทุนเพื่อการฟื้นฟู ฯ ประกันการชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย
  ๕. ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ฯ เป็นผู้ออก
  ๖. หุ้นกู้ที่มีหลักประกัน ซึ่งได้รับการจัดอันดับ ความน่าเชื่อถือ ตั้งแต่ระดับ A ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับที่ กลต.เห็นชอบ
- เฉพาะ ๖) ต้องไม่เกินทุนสำรองของสหกรณ์และต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ก่อน

๔.การลงทุนในทรัพย์สินถาวร

หมายถึง การลงทุนในที่ดิน อาคาร เพื่อเป็นสำนักงานของสหกรณ์เอง ควรใช้เงินที่ไม่มีต้นทุนหลักในการลงทุนเพื่อการดังกล่าว ไม่ควรเกินทุนสำรองของสหกรณ์ รวมกับทุนสะสมเพื่อก่อสร้างสำนักงานของสหกรณ์

๕. ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการและอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ของสมาชิก ตามมาตรา ๔๖(๑)

- ซื้อผลผลิตจากสมาชิกมาจำหน่าย
- ขายสินค้าอุปโภค บริโภค วัสดุการเกษตร
- บิมน้ำมัน

ฯลฯ

เปรียบเทียบความเสี่ยง

ธุรกิจแบบเอกประสงค์	ธุรกิจและเอนกประสงค์
<p><u>ด้านการเงิน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ดอกเบี้ย ● หนี้สงสัยจะสูญ ● สภาพคล่อง ● การปฏิบัติการ 	<p><u>ด้านการเงิน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ดอกเบี้ย ● หนี้สงสัยจะสูญ ● สภาพคล่อง ● การปฏิบัติการ <p><u>ด้านอื่น ๆ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● การตลาด ● การเสื่อม การสูญหายของสินค้า ฯลฯ

ข้อคิดก่อนตัดสินใจดำเนินธุรกิจแบบเอนกประสงค์

๑. ยึดความต้องการของสมาชิกเป็นศูนย์กลาง
๒. ศึกษาความเป็นไปได้ รวมทั้งดูงานจากที่ประสบความสำเร็จ และล้มเหลว
๓. ธุรกิจใหม่นี้จะเป็นธุรกิจเสริมหรือธุรกิจหลัก
๔. เงินค่าหุ้นและเงินฝากของสมาชิกต้องมั่นคงและปลอดภัยอยู่เสมอ เพราะยังคงเป็นวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์เครดิตยูเนียน

ภาคผนวก

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม
๒๕๕๘ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์
พ.ศ. ๒๕๕๘

ขอให้ตีความพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๒ (๔)